

Revisionsrapport

Granskning av årsredovisning 2018

Region Norrbotten

*Per Stålberg
Certifierad kommunal
revisor*

*Ulrika Öhlund
Auktoriserad revisor*

*Moa Wuotila
Revisionskonsult*

Mars 2019

pwc

Innehåll

1.	Revisionell bedömning	2
2.	Inledning	3
2.1.	Syfte och revisionsfrågor	3
2.2.	Revisionskriterier	3
2.3.	Avgränsning och metod.....	3
3.	Granskningsresultat	4
3.1.	Verksamhetens utfall, finansiering och ekonomiska ställning	4
3.1.1.	Iakttagelser	4
3.1.2.	Revisionell bedömning	6
3.2.	God ekonomisk hushållning	6
3.2.1.	Iakttagelser	6
3.2.2.	Revisionell bedömning	7
3.3.	Rättvisande räkenskaper	8
3.3.1.	Iakttagelser	8
3.3.2.	Revisionell bedömning	10

2019-03-27

Hans Forsström
Certifierad kommunal revisor
Uppdragsledare

Per Stålberg
Certifierad kommunal revisor
Projektledare

1. *Revisionell bedömning*

PwC har på uppdrag av regionens förtroendevalda revisorer granskat regionens årsredovisning för perioden 2018-01-01–2018-12-31. Uppdraget är en obligatorisk del av revisionsplanen för år 2018.

Syftet med granskningen är att ge revisorerna ett underlag för sin bedömning av om årsredovisningen är upprättad i enlighet med lagens krav och god redovisningssed samt om resultatet är förenligt med de mål fullmäktige beslutat. Med utgångspunkt från ställda revisionsfrågor lämnas följande sammanfattande revisionella bedömning:

- Lämnar årsredovisningen upplysning om verksamhetens utfall, verksamhetens finansiering och ekonomiska ställning?

Vi bedömer att årsredovisningen i allt väsentligt redogör för utfallet av verksamheten, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen. Vi bedömer vidare att förvaltningsberättelsen i stort innehåller den information som den ska utifrån lag om kommunal redovisning och god redovisningssed.

Regionen redovisar ett balanskravsresultat på 268 mnkr för 2018 och lever därmed upp till kommunallagens krav på en ekonomi i balans. Några underskott från tidigare år finns inte att återställa.

- Är årsredovisningens resultat förenligt med de mål fullmäktige beslutat avseende god ekonomisk hushållning?

Vi bedömer sammantaget att utifrån fullmäktiges strategiska målsättningar är utfallet i det finansiella och i det verksamhetsmässiga perspektivet delvis förenligt med god ekonomisk hushållning för 2018.

Vi noterar att styrelsen fortsätter utveckla sin målutvärdering och lämnar i år en samlad bedömning om utfallet kopplat till fullmäktiges målsättningar i den strategiska planen.

- Är räkenskaperna i allt väsentligt rättvisande?

Vi bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande och upprättade enligt god redovisningssed.

En positiv utveckling är att samtliga regionens fastigheter nu har komponentuppdelats och att komponentavskrivning tillämpas. Tidigare var detta endast tillämpat på nybyggnationer från 2014 och framåt. Vi rekommenderar regionstyrelsen att följa upp utfallet av komponentuppdelningen och vid behov anpassa modellen för att säkerställa att den återspeglar hur tillgångarnas värde förbrukas.

2. Inledning

I lag om kommunal redovisning regleras externredovisningen för kommuner, landsting och regioner. I lagen finns bestämmelser om årsredovisningen. Vidare regleras den kommunala redovisningen av uttalanden från Rådet för kommunal redovisning och i tillämpliga delar av Redovisningsrådet och Bokföringsnämndens normering.

Revisionsobjekt är regionstyrelsen som enligt kommunallagen är ansvarig för årsredovisningens upprättande.

2.1. Syfte och revisionsfrågor

Syftet med granskningen är att ge de förtroendevalda revisorerna ett underlag för sin bedömning av om årsredovisningen är upprättad i enlighet med lagens krav och god redovisningssed samt om resultatet är förenligt med de mål fullmäktige beslutat.

Granskningen ska besvara följande revisionsfrågor:

- Lämnar årsredovisningen upplysning om verksamhetens utfall, verksamhetens finansiering och ekonomiska ställning?
- Är årsredovisningens resultat förenligt med de mål fullmäktige beslutat avseende god ekonomisk hushållning?
- Är räkenskaperna i allt väsentligt rättvisande?

2.2. Revisionskriterier

Granskningen av årsredovisningen innebär en bedömning av om rapporten följer:

- Kommunallagen (KL)
- Lag om kommunal redovisning (KRL)
- Rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning (RKR)
- Fullmäktiges beslutade mål om god ekonomisk hushållning

2.3. Avgränsning och metod

Granskningen omfattar de delar som enligt KRL ska ingå i årsredovisningen.

Granskningen har utförts enligt god revisionsmedel med utgångspunkt i utkastet "Vägledning för redovisningsrevision i kommuner och landsting" från Sveriges kommunala yrkesrevisorer (SKYREV). Granskningen har planerats och genomförts ur ett väsentlighets- och riskperspektiv för att i rimlig grad kunna bedöma om årsredovisningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild. Med rättvisande bild menas att årsredovisningen inte innehåller fel som påverkar resultat och ställning eller tilläggsupplysningar på ett sätt som kan leda till ett felaktigt beslutsfattande.

Granskningen omfattar att bedöma ett urval av underlagen för den information som ingår i årsredovisningen. Då vår granskning av den anledningen inte varit fullständig utesluter den inte att andra än här framförda brister kan förekomma. Granskningen har skett genom intervjuer, dokumentgranskning, granskning och registeranalys av räkenskapsmaterial. Vår granskning av årsredovisningen omfattar inte intern kontroll i system och rutiner som genererar underlag till den finansiella rapporteringen.

Rapporten har faktakontrollerats av berörda tjänstemän på ekonomi- och planeringsavdelningen.

3. Granskningsresultat

3.1. Verksamhetens utfall, finansiering och ekonomiska ställning

3.1.1. Iakttagelser

Utveckling av regionens verksamhet

Förvaltningsberättelsen redovisar påverkande omvärldsfaktorer såsom ekonomi, befolkningsutveckling, hälsoutveckling och nationella utredningar med mera. Stor del av verksamhetsbeskrivningen sker i uppföljningen av fullmäktiges strategiska mål. Här framgår väsentliga händelser som inträffat under året. Förvaltningsberättelsen innehåller även information om andra förhållanden som har betydelse för styrning och uppföljning av verksamheten, i form av verksamhetsnyckeltal. Liksom tidigare år innehåller årsredovisningen också en miljöredovisning.

Av förvaltningsberättelsen framgår också den förväntade utvecklingen genom redogörelser av vägen till framtidens hälsa 2035, strategier för folkhälsa och regional utveckling 2030.

Årsredovisningen innehåller de finansiella rapporter som lagen efterfrågar och den finansiella analysen är väl utvecklad och redogör bland annat för hur olika intäkts- och kostnadslag utvecklats under året.

Gemensam förvaltningsberättelse

Förvaltningsberättelsen innehåller också uppgifter om de av regionen hel- och delägda bolagens och stiftelsernas verksamhetsinriktning, omsättning, resultat och antal anställda.

Pensionsredovisning

I förvaltningsberättelsen redovisas upplysningar om pensionsmedel och pensionsförpliktelser i enlighet med RKR:s rekommendation 7.1.

Notupplysningar avseende pensionsförpliktelserna, både vad avser avsättningarna som ansvarsförbindelserna, har utvecklats i år. Upplysningar om det redovisade värdet av samtliga pensionsförpliktelser vid periodens början, de väsentliga poster som har förändrat pensionsavsättningen under året och det redovisade värdet vid periodens slut framgår.

Investeringsredovisning

Årets investeringar redovisas samlat i årsredovisningen och överensstämmelse med övriga delar i årsredovisningen finns. Närmare upplysningar om budgetavvikelser för större investeringar och eventuellt prognostiserade avvikelser lämnas dock inte. På detta område bör investeringsredovisningen utvecklas.

Driftredovisning

Utfallet av regionens driftverksamhet redovisas samlat i årsredovisningen. Upplysningar om orsaker till budgetavvikelser på aggregerad nivå lämnas i förvaltningsberättelsen. För information om orsaker till divisionernas budgetavvikelser är man hänvisad till divisionernas respektive årsrapporter 2018.

Division (mnkr)	Utfall mot budget 2018	I förhållande till regionbidraget	Utfall mot budget 2017	I förhållande till regionbidraget
Närsjukvård	-246	-9 %	-267	-9 %
Länssjukvård	-111	-5 %	-94	-5 %
Folktandvård	-19	-22 %	-13	-16 %
Service	-9	-3 %	-23	-8 %
Länsteknik	6	4 %	9	6 %
S:a divisioner	-379		-388	

Utifrån tabellen ovan kan vi utläsa att divisionernas samlade ekonomiska utfall ligger i nivå med föregående år. Divisionernas budgetöverskridanden kompenseras till viss del av att den regiongemensamma verksamheten visar på överskott. Bland annat kan nämnas överskott beroende på ej förbrukade medel erhållna för asyl- och flyktingverksamheten samt andra avsatta medel för hälso- och sjukvård där resurser från nationella överenskommelser använts istället.

Handlingsplaner

Arbetet med ekonomiska handlingsplaner fortsätter inom divisionerna. Liksom tidigare år är utfallet av dessa inte i nivå med det önskade. Av tabellen framgår att divisionerna effektuerade 43 % av de beslutade handlingsplanerna i år.

(Mnkr)	2018	2017	2016	2015
Beslutade handlingsplaner	178	332	205	141
Effektuerade handlingsplaner	77	129	85	69
Effektuerade handlingsplaner (%)	43	39	41	49

Effekter av handlingsplanerna fördelat per division framgår nedan.

Division (mnkr)	2018			2017		
	Uppdrag	Utfall	%	Uppdrag	Utfall	%
Närsjukvård	133	61	46	250	79	32
Länssjukvård	32	11	34	68	47	69
Folktandvård	6	1	17	5	2	40
Service	6	5	83	10	1	10
Summa	178	77	43	332	129	39

Balanskravsresultat

Förvaltningsberättelsen innehåller en balanskravsutredning i enlighet med KRL. Årets balanskravsresultat uppgår till 268 mnkr och Regionen har inga underskott från tidigare år att återställa och redovisar, utifrån kommunallagens bestämmelser, en ekonomi i balans för år 2018.

3.1.2. Revisionell bedömning

Vi bedömer att årsredovisningen i allt väsentligt redogör för utfallet av verksamheten, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen. Vi bedömer vidare att förvaltningsberättelsen i stort innehåller den information som den ska utifrån lag om kommunal redovisning och god redovisningssed.

Regionen redovisar ett balanskravsresultat på 268 mnkr för 2018 och lever därmed upp till kommunallagens krav på en ekonomi i balans. Några underskott från tidigare år finns inte att återställa.

3.2. God ekonomisk hushållning

I *Strategisk plan 2018-2020* har regionfullmäktige fastställt mål för god ekonomisk hushållning indelade i fem olika perspektiv – *medborgare, verksamhet, kunskap och förnyelse, medarbetare* samt *ekonomi*. Några av de strategiska målen har omformulerats men målbilden och mätetalen för att mäta utfallet avviker inte nämnvärt från tidigare år.

En positiv utveckling är att styrelsen i år gör en sammanfattande bedömning av utfallet kopplat till god ekonomisk hushållning.

3.2.1. Iakttagelser

Mål för verksamheten

I förvaltningsberättelsen framgår regionstyrelsen analys och utvärdering av fullmäktiges strategiska mål i perspektiven *medborgare, verksamhet, kunskap och förnyelse* samt *medarbetare*.

Regionfullmäktige		Regionstyrelsen
Perspektiv	Strategiska mål	Bedömning av måluppfyllelsen
Medborgare	Nöjda medborgare	Delvis
	En god och jämlik hälsa	Delvis
Verksamhet	En effektiv verksamhet med god kvalitet	Delvis
	Helhetsperspektiv med personen i centrum	Delvis
Kunskap och förnyelse	Konkurrenskraftig region	Uppfyllt
	Förnyelse för framtiden	Uppfyllt
Medarbetare	Attraktiv arbetsgivare	Delvis
	Aktivt medarbetarskap	Uppfyllt

Jämfört med föregående år har måluppfyllelse beträffande perspektiven *Medborgare* försämrats något (*En god och jämlik hälsa* har gått från uppfyllt till delvis uppfyllt). Däremot så har utfallen inom perspektiven *Verksamhet* (båda strategiska målen har gått från ej uppfyllt till delvis uppfyllt) och *Medarbetare* (*Aktivt medarbetarskap* har gått från delvis till helt uppfyllt) förbättrats.

Av analysen av måluppfyllelsen i *Medborgarperspektivet* går att utläsa att möjligheterna till att ta del av ett rikt kulturliv i Norrbotten är goda, att norrbottningarna överlag har en god hälsa och lever allt längre. Insjuknande i hjärt- och kärlsjukdomar är däremot fortfarande hög jämfört med riket i övrigt, den självs kattade hälsan och medellivslängden avviker också negativt i en riksjämförelse.

I *Verksamhetsperspektivet* finns målsättningen om att verksamheten ska vara effektiv och av god kvalitet. Verksamheten ska också ha ett helhetsperspektiv med personen i centrum. Här framkommer att patienter inom den palliativa vården i större utsträckning fått sina behandlingsstrategier dokumenterade och samordnade individuella planer är nu fler till antalet. Tillgängligheten till hälso- och sjukvården är fortfarande ett förbättringsområde för Regionen. Vidare har andelen oplanerade återinskrivningar av tidigare patienter ökat något.

Konkurrenskraftig region och förnyelse för framtiden är de målsättningar som fullmäktige ställt upp inom perspektivet *Kunskap och förnyelse*. Här gör styrelsen en bedömning som pekar mot en hög måluppfyllelse. Bedömningen motiveras i hög utsträckning genom redovisning av genomförda aktiviteter och insatser.

Fullmäktiges två mål inom *Medarbetarperspektivet* är att vara en attraktiv arbetsgivare och att medarbetarna ska visa på ett aktivt medarbetarskap. Här görs bedömningen att regionen fortsätter göra förbättringar men det arbetet behöver fortsätta för att nå målen. Den totala sjukfrånvaron fortsätter minska och arbetstillfredsställelsen ökar enligt den genomförda medarbetarundersökningen.

Finansiella mål

I förvaltningsberättelsen görs en avstämning mot de finansiella mål för god ekonomisk hushållning inom perspektivet ekonomi som fastställts för år 2018:

Regionfullmäktige		Regionstyrelsen
Perspektiv	Strategiska mål	Bedömning av måluppfyllelsen
Ekonomi	En ekonomi som ger handlingsfrihet	Delvis ●
	En ekonomi som inte belastar kommande generationer	Delvis ●

De strategiska målen i ekonomiperspektivet visar på delvis måluppfyllelse. Årets resultat uppgår inte till det målsatta utan landar till 1,8 % av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning. De stora divisionerna når inte sina resultatmål då beslutade handlingsplaner ännu inte ger förväntad ekonomisk effekt samt att kostnader inom andra områden ökar vilket följaktligen gör att divisionerna fortsatt är långt från att hålla sig inom fullmäktiges budgetramar. Vidare är produktiviteten inom vården för låg, och läkemedelskostnaderna för höga utifrån målsättningarna.

Bland målsättningar som uppnås kan nämnas att soliditeten inklusive ansvarsförbindelsen fortsätter öka och avsättningar för pensioner sker också enligt plan.

3.2.2. Revisionell bedömning

Regionstyrelsen gör, liksom bestämmelserna i kommunallagen kräver, en samlad bedömning av måluppfyllelsen för året i årsredovisningen. Utifrån resultatet att tre av de strategiska

målen är uppfyllda och de övriga sju delvis är uppfyllda gör styrelsens bedömning att Region Norrbotten har en god ekonomisk hushållning.

Vi bedömer sammantaget att utifrån fullmäktiges strategiska målsättningar är utfallet i det finansiella och i det verksamhetsmässiga perspektivet delvis förenligt med god ekonomisk hushållning för 2018.

3.3. Rättvisande räkenskaper

3.3.1. Iakttagelser

Resultaträkning

Resultaträkningen är uppställd enligt KRL 5.1 och omfattar tillräckliga noter. Resultaträkningen redovisar samtliga regionens intäkter och kostnader för året samt hur det egna kapitalet har förändrats under räkenskapsåret. Jämförelse med föregående år lämnas för varje delpost.

Årets resultat uppgår till 150 mnkr (302 mnkr). Resultat är en negativ avvikelse mot budget med -42 mnkr. I jämförelse med föregående år har verksamhetens nettokostnader ökat med 3,2 % (244 mnkr). Intäkterna från skatter, generella statsbidrag och utjämning har ökat med 2,3 % (185 mnkr). Finansnettot är 136 mnkr sämre än budget och 93 mnkr lägre än föregående år. En betydande nedgång i värdet på pensionsportföljen i slutet av året är orsaken till det försämrade finansnettot. Mycket av denna nedgång har dock återhämtats under början av 2019.

Resultaträkning	Utfall 2018	Budget 2018	Budgetavvikelse	Utfall 2017
Verksamhetens intäkter	1 383	1 165	+218	1 301
Verksamhetens kostnader	-9 150	-9 015	-135	-8 794
Avskrivningar	-221	-256	+35	-251
Verks. nettokostnader	-7 988	-8 106	+118	-7 744
Skatteintäkter	6 398	6 402	-4	6 311
Statsbidrag och utjämning	1 810	1 828	-18	1 712
S:a skatter och bidrag	8 208	8 230	-22	8 023
Finansiella intäkter	126	147	-21	82
Finansiella kostnader	-196	-79	-117	-59
Årets resultat	150	192	-42	302

Utfall, procentuell andel av totaler, utveckling jämfört med föregående för de största kostnadsslagen, skatteintäkter samt generella statsbidrag och utjämning framgår nedan.

	2018	Andel	2017	Förändring
Verksamhetens kostnader, mnkr	9 150		8 794	
- varav personal inkl. pensionskostnader	4 957	54 %	4 750	+4 %
- varav läkemedel	966	11 %	919	+5 %
- varav riks- och regionsjukvård	587	6 %	559	+5 %
- varav inhyrd personal	329	3 %	297	+11 %
- varav sjukresor	126	3 %	120	+5 %
Skatteintäkter mm, mnkr	8 208		8 023	
- varav skatteintäkter	6 398	78 %	6 311	+1 %
- varav generella statsbidrag och utjämning	1 810	22 %	1 712	+6 %

Samtliga kostnadslag ovan har ökat i jämförelse med föregående år. Det gäller inte minst inhyrd personal trots ansträngningar om att denna kostnadspost ska minska. Även årets skatter och statsbidrag är högre än 2017.

Balansräkning

Balansräkningen är uppställd enligt KRL och omfattar tillräckliga noter. Balansräkningen redovisar regionens tillgångar, avsättningar och skulder på balansdagen. Balansposterna existerar, är fullständigt redovisade, rätt periodiserade samt har värderats enligt principerna i KRL.

Regionens soliditet uppgår till 37 % vilket kan jämföras med rikssnittet för regioner och landsting som ligger på 19 %. De likvida medlen har minskat med 23 % i jämförelse med föregående år och uppgår nu till 1 088 mnkr (1 421 mnkr). Å andra sidan har de kortfristiga placeringarna ökat från 3 093 mnkr till 3 763 mnkr.

Regionens pensionsförpliktelser (avsättning och ansvarsförbindelse) fortsätter att öka och uppgår nu till 7 548 mnkr (7 385 mnkr). Marknadsvärdet på placeringarna i pensionsportföljen uppgår till ca 50 % av den totala pensionsförpliktelsen.

Från 2014 och framåt har komponentavskrivningar inom Region Norrbotten endast tillämpats på nybyggnation av fastigheter. Under 2018 har även äldre fastigheter komponentuppdelats och komponentavskrivning är införd under 2018.

Kassaflödesanalys

Kassaflödesanalysen är korrekt uppställd och omfattar tillräckliga noter. Överensstämmelse med övriga delar av årsredovisningen finns. Till skillnad mot föregående år är kassaflödet negativt och uppgår till -333 mnkr (367 mnkr).

Tilläggsupplysningar och redovisningsprinciper

Årsredovisningen lämnar i stort tillräckliga tilläggsupplysningar och redogör för tillämpade redovisningsprinciper i tillräcklig omfattning.

3.3.2. Revisionell bedömning

Vi bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande och upprättade enligt god redovisningssed.

En positiv utveckling är att samtliga regionens fastigheter nu har komponentuppdelats och att komponentavskrivning tillämpas. Tidigare var detta endast tillämpat på nybyggnationer från 2014 och framåt. Vi rekommenderar regionstyrelsen att följa upp utfallet av komponentuppdelningen och vid behov anpassa modellen för att säkerställa att den återspeglar hur tillgångarnas värde förbrukas.